

HIFA-RO INFO

2015/XIII./IV./52.

Segítség Mindenkinek
A HIFA-Románia

Segítség Mindenkinek Egyesület
negyedévi ingyenes lapja

Ajutor pentru Toți

Revista trimestrială gratuită
a Asociației HIFA-România
Ajutor pentru Toți

Az akadálymentesség katalógusa Catalogul accesibilității

„Akit a tenger vár, annak minden akadály kicsi.
Még a hegyet is megkerüli. Vagy lyukat víj
benne, és idővel föloldja még a köveket is.
Tanulj a víztől, nem lehet legyőzni. (...)
Ezt a szót, hogy „akadály”, nem ismeri.”
Müller Péter

„Cine este așteptat de mare, pentru acela orice
barieră este mică; ocolește chiar și muntele sau
chiar îl perforează, cu timpul chiar dizolvă și
pietrele. Învață de la apa care nu poate fi învinsă.
(...) Ea nu cunoaște cuvântul „barieră”. ”
Müller Péter

Támogatóink 2015-ben

- jogi személyek -

BETHLEN GÁBOR ALAP, FUNDAȚIA COMMUNITAS, ORTOPROFIL, CONSILIUL JUDEȚEAN MUREȘ, MUNICIPIUL TG. MUREŞ, RMDSZ, MASTER DRUCK, FOMCO SRL, ADIMAG SRL, SC ALLCOLORS SRL, ZIMEX SRL, EFENDI SRL, FERMA OPREA-AVI COM, INTELLIGENT IT, NETSOFT SRL, TORDAI SRL, MAMOOOTH STAGE, REEA, SC BORG DESIGN SRL (LISTA FIRMELOR DIN ROMÂNIA), FOTO SMILEY, NOBELTRADE SRL, ZIMA SRL, THEREZIA, TORDAI IMPEX SRL, LINDE-GUS

**CONSILIUL
JUDEȚEAN
MUREȘ**

**MUNICIPIUL
TÂRGU-MUREŞ**

MasterDruck
DESIGN & PRINT

ADIMAG

FOMCO
optimizing your speed

KÖSZÖNÜK AZ EGYHÁZAKNAK,
MAGÁNSZEMÉLYEKNEK ÉS KÜLÖNBÖZŐ
KÖZÖSSÉGEKNEK, HOGY TÁMOGATTAK
BENNUNKET. KÉRÜK, TOVÁBBRA IS
TÁMOGASSÁK TERVEINKET!

*Segíts, hogy segíthessünk!
KÖSZÖNÜK!*

MULTUMIM BISERICILOR,
PERSONELElor FIZICE SI DIFERITELOR
COMUNITATI CARE NE-A SPRIJINIT. VĂ
RUGĂM, SĂ SPRIJINIȚI ÎN CONTINUARE
PROIECTELE NOASTRE

*Ajută, ca să putem ajuta!
MULTUMIM!*

Köszönjük, hogy
adója 2%-val támogatja
munkánkat. Számítunk Öre a
jövőben is!

2%
Asociația HIFA-România
Cod de identificare fiscală: 13226582
Cod IBAN: RO30RNCB0188034979810001

Vă mulțumim că ne
sprrijiniți cu 2% din impozit.
Contăm și în viitor pe
Dumneavoastră!

HIFA-RO INFO

Főszerkesztő
Főszerkesztő-helyettes

HIFA-RO Kiadó Igazgatója

Levelezési cím

Iroda helyszíne
Irodai időpont minden hétköznap

Egyéb elérhetőségek

Bankszámlaszám

A nyomtatásért felelős

HIFA-RO INFO

Simon Judit-Gyöngyi
Csata Éva

Csata Éva

HIFA-România
RO 540554 Tg. Mureș B-dul Pandurilor 18/1

Tg. Mureș Str. Enescu nr. 2
10-12, 15-17

Tel: 0744-959990, 0752062121
E-mail: office@hifa.ro
Website: www.hifa.ro

HIFA-România Ajutor pentru Toti,
RO30RNCB0188034979810001/RON
RO03RNCB0188034979810002/EUR
RO13RNCB0188034979810016/USD

Master Druck Tel: 0265-262359

HIFA-Ro Info = ISSN 2247-6709
ISSN-L = 2247-6709

HIFA-RO INFO

Redactor șef
Redactor-șef adjunct

Director Editura HIFA-RO

Adresă de corespondență

Locație birou
Orarul biroului în zile lucrătoare

Alte contacte

Cont bancar

Responsabil pentru imprimare

Bevezető gondolatok

A HIFA-România Egyesület 2015.07.01-10.31 között egy Fotótábor szervezett az önkormányzat támogatásával „Fogyatékkal élők kulturális és szociális élete Marosvásárhelyen” címmel. Ebben a projektben számitásunk volt feltérképezni az intézmények akadálymentességét európai normák szerint, fiatal önkéntesek (egyetemisták, diákok) és fogyatékkal élő személyek segítségével egy intenzív képzés után. Az elért eredmény alapján nem beszélhetünk azonban uniós normákról, hiszen egyetlen intézmény, épület, út sem éri el a maximum értéket. Mindegyiknek vannak hiányosságai annak ellenére, hogy sok minden pozitívan változott az utóbbi időkben. A hiányosság még mindig nagy, akár a közelekedést, akár az épületek akadálymentességét illeti.

Ebben a lapszámban az akadálymentességről néhány (minimálisat az igényekhez képest) hasznos információt próbálunk nyújtani törvények, fotók és egyéb tudnivalók alapján.

Gânduri introductive

Asociația HIFA-România a organizat cu sprijinul Consiliului Local între 01.07-31.10.2015 o Tabără Foto cu titlu „Viața culturală și socială a persoanelor cu dizabilități în Târgu-Mureș”. În acest proiect am dorit să evaluăm accesibilitatea instituțiilor conform normelor europene, cu ajutorul tinerilor voluntari (studenți și elevi) și a persoanelor cu dizabilități, după un curs intensiv de formare. Însă pe baza rezultatelor obținute nu putem vorbi de norme europene, căci nici o instituție, clădire, drum nu atinge valoarea maximă. Fiecare are lipsuri, în ciuda faptului, că în ultimul timp au fost schimbări pozitive. Lipsurile încă sunt mari, atât în privința circulației, cât și în privința accesibilității clădirilor.

În numărul de față vrem să oferim câteva (prea puține comparativ cu nevoile existente) informații utile despre accesibilitate, în baza prevederilor legale, a fotografiilor și a altor informații.

Traducere din limba maghiară de Márton-Zolyomi Attila Csaba

Akadálymentesség

- kivonat a 448/2006-os törv., 4 fej., 61-71 cikk. -

Közhatóságok kötelezettségei:

a) juttattassa érvényre és ültesse életbe a HOZÁFÉRÉS MINDENKI SZÁMÁRA elvet, annak érdekében, hogy meggátolják új akadályok és megkülönböztetési források létrejöttét;

b) támogassa az új tájékoztatási, kommunikációs technológiák és segédeszközök kutatását, fejlesztését és előállítását;

c) ajánlja és támogassa a tanulók és diákok számára olyan tananyagok bevezetését, amelyek a fogyatékosság kérdéskörét és a fogyatékkal élők szükségleteit célozzák;

d) segítse elő a fogyatékkal élő személyek hozzáférését az új technológiákhoz;

e) biztosítja a fogyatékkal élő személyek hozzáférését a közérdekek információkhöz;

f) biztosítson engedélyezett tolmácsokat a jelbeszédhez és a hallás- és látássérült személyek sajátos nyelvezetéhez;

g) készítsen és bonyolítson le programokat együttműködve vagy partnerségen köz vagy magán jogi személyekkel a hozzáérhetőség fontosságának tudatosítása érdekében.

Ugyanakkor a helyi hatóságok kötelezettsége, hogy az építkezések vagy átalakítások műszaki

Accesibilitatea

- extras din Legea 448/2006, cap. 4, art. 61-71 -

Obligația autoritaților publice:

a) să promoveze și să implementeze conceptul ACCES PENTRU TOȚI, pentru a împiedica crearea de noi bariere și apariția unor noi surse de discriminare;

b) să sprijine cercetarea, dezvoltarea și producția de noi tehnologii de informare și comunicare și tehnologii asistive;

c) să recomande și să susțină introducerea în pregătirea inițială a elevilor și studenților a unor cursuri referitoare la problematica dizabilității și a nevoilor acestora, precum și la diversificarea modalităților de realizare a accesibilității;

d) să faciliteze accesul persoanelor cu dizabilități la noile tehnologii;

e) să asigure accesul la informațiile publice pentru persoanele cu dizabilități;

f) să asigure interpréti autorizați ai limbajului mimico-gestual și ai limbajului specific persoanelor cu surdoceitate;

g) să proiecteze și să deruleze, în colaborare sau în parteneriat cu persoanele juridice, publice ori private, programe de accesibilitate sau de conștientizare asupra importanței acesteia.

Totodată autoritațile administrației publice locale au obligația să includă reprezentanți ai Autori-

átvételét végző bizottságban legyen képviselője a Fogyatékkal Elők Országos Ügynökségének vagy a fogyatékkal előket képviselő nemkormányzati szervezeteknek.

Fordítás román nyelvből: Márton-Zolyomi Attila Csaba

A médiából

Az Erdély FM 2015. október 30-án közölte, hogy a Romániai Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségevel kötött megállapodás alapján jeltolmács segítségével intézhetik ezután ügyeiket a Maros megyei önkormányzatról a hallássérült lakosok.

A 29-én megszervezett Maros megyei tanácsúlésen elhangzott, hogy folytatni kellene a megyei tanács és az alárendeltségebe tartozó intézmények akadálymentesítését. Két intézmény van akadálymentesítve (természetesen nem maximálisan): a Kultúrpalota és a Maros Művészegyüttes. Nincs megoldva például az akadálymentesítés a Teleki Tékában, a Természettudományi Múzeumban vagy a Néprajzi Múzeumban.

Media

În data de 30 octombrie 2015 Erdély FM a transmis, pe baza unui protocol încheiat între Consiliul Județean Mureș și Asociația Națională a Surzilor din România, că de acum încolo locuitorii surzi pot să-și rezolve problemele la Consiliul Județean Mureș cu ajutorul unui interpret al limbajului mimico-gestual.

În ședința Consiliul Județean Mureș desfășurată în data de 29 octombrie s-a propus, ca accesibilizarea Consiliului Județean și a instituțiilor subordonate acestuia să fie continuată. Două instituții sunt accesibilizate: Palatul Culturii și sediul Ansamblul Folcloric Mureșul. Accesibilizarea nu este rezolvată de exemplu la Teleki Téka, la Muzeul Științelor Naturii sau la Muzeul Etnografic.

Az akadálymentesség mérhetősége

- a RENINCO România Egyesület és az Alpha Transilvană Alapítvány által 2015-ben az építészek, városrendezési szakemberek, fogyatékkal élő személyek és civil szervezetek számára kiadott tájékoztató füzetből átvett és átdolgozott szöveg -

Az akadálymentesség nagy fontosságú kérdés, ugyanis statisztikai adatok szerint 30% azon személyek aránya, akiknek az érdekei figyelmen kívül maradnak az épített környezet kialakításánál. Ebből: 5% a szülők és nagyszülők által karon és babakocsiban szállított gyerek, 3,7% átmeneti fogyatékossággal rendelkező személy, 3,5% fogyatékkal élő személy, 17,4% 65 év feletti személy.

Az akadálymentesség intézkedések és munkálatok összessége, amelyek a fizikai valamint az információs és kommunikációs közeg átalakítását szolgálják a fogyatékkal élő személyek igényeinek megfelelően, ez alapvető tényező lévén a fogyatékkal élők jogainak gyakorlásában és kötelezettségeik teljesítésében a társadalomban – 448/2006-os számú, a fogyatékkal élők jogállását szabályozó módsított és kiegészített törvény 5. cikkely 2. pont.

Nincsenek mérési eljárások, amelyek tanúsítanák, milyen mértékben hozzáférhető a fizikai, szociális, gazdasági, oktatási, egészségügyi és kulturális, infor-

Măsurarea accesibilității

- material preluat și prelucrat din Broșura informativă pentru arhitecți, urbanisti, persoane cu dizabilități și organizații neguvernamentale editată de Asociația RENINCO România și Fundația Transilvană Alpha, 2015 -

Accesibilitatea are o importanță majoră, deoarece pe baza statisticilor 30% sunt persoane ignoreate în proiectarea mediului construit din care: 5% copii transportați în cărucior și în brațe de părinți, bunici, 3,7% persoane aflate în situație de handicap temporar, 3,5% persoane cu handicap, 17,4% persoane în vîrstă de 65 de ani și peste.

„Accesibilitatea” este ansamblul de măsuri și lucrări de adaptare a mediului fizic, precum și a mediului informațional și comunicational conform nevoilor persoanelor cu dizabilități, factor esențial de exercitare a drepturilor și de îndeplinire a obligațiilor persoanelor cu dizabilități în societate - Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, cu modificările și completările ulterioare, art. 5 p. 2.

Nu există metode de măsurare a accesibilității care să ateste în ce măsură persoanele cu dizabilități au acces la mediul fizic, social, economic, educațional, medical și cultural, informațional și

mációs és kommunikációs közeg a fogyatékkal élők számára. De vannak kezdeményezések mint országos, mint nemzetközi szinten, amelyek az ezen a téren megtalálható pozitív példák felé irányítja a figyelmet.

comunicațional. Totuși, există inițiative atât la nivel național, cât și internațional care atrag atenția asupra exemplelor de bună practică în domeniul.

Fordítás román nyelvből: Márton-Zolyomi Attila Csaba

Az akadálymentesség felmérése

- a RENINCO România Egyesület és az Alpha Transilvană Alapítvány által 2015-ben az építészek, városrendészeti szakemberek, fogyatékkal élő személyek és civil szervezetek számára kiadott tájékoztató füzetből átvett szöveg -

AKADÁLYMENTES VÁROSI KÖZEG

Gyalogos útvonalak

- Gyalogos útvonal – járda, út, sétány, ösvény – akadálymentes?
- Vannak színtkülönbségek, amelyeket csak lépcével vagy járdaszegélytel lehet megoldani?
- A gyalogos útvonal megfelelően van méretezve?
- A gyalogos útvonal felülete sík, sima, merev, szilárd, csúszáságról bevonattal van ellátva?
- Ha az útvonal lejt, megfelelően van kialakítva ennek lejtőssége?
- A gyalogos útvonallal szomszédos sáv esés általi sérülésveszélyes?

Parkolás

- Leéveznek parkolási kedvezmények a fogyatékkal élők számára?
- A fogyatékkal élő személyek számára fenntartott parkolóhelyek megfelelőképpen ki vannak jelölve?
- A fogyatékkal élők számára fenntartott parkoló a föbejárat közelében található?
- A fogyatékkal élők számára fenntartott parkolók száma elégsges a parkolók összlétszámához viszonyítva?

Közszállítás

- Akadálymentes a közszállítás?
- Gépjárművei és megállói megfelelően felszereltek ahhoz, hogy fogyatékkal élő személyek is igénybe vehessék?
- Van lehetőség olyan mikrobuszok és társasgépkocsik használatára és parkolására, amelyek tolószéket használó fogyatékkal élő személyek szállítására alkalmasak?

AKADÁLYMENTES ÉPÍTETT KÖZEG

Bejutás az épületekbe - felhajtók, feljárók

- Leézik lépcsőket elkerülő útvonal?
- A felhajtók lejtése alkalmas fogyatékkal élő személyek általi használatra (ajánlott lejtés 5%-max. 8%)?

Grilă de verificare a accesibilității

- material preluat din Broșura informativă pentru arhitecți, urbanisti, persoane cu dizabilități și organizații neguvernamentale editată de Asociația RENINCO România și Fundația Transilvană Alpha, 2015 -

SPAȚIU URBAN ACCESIBIL

Căi de acces pietonale

- Calea pietonală - trotuar, drum, alei, potecă - este liberă de obstacole?
- Există diferențe de nivel preluate doar cu trepte sau borduri?
- Calea de acces pietonală este dimensionată corespunzător?
- Suprafata de călcare a căilor de acces pietonale este plană, netedă, rigidă, stabilă cu un finisaj antiderapant?
- Dacă traseul este în pantă, aceasta este conformată corespunzător?
- Zona adiacentă traseului pietonal prezintă pericol de accidentare prin cădere?

Parcaje

- Există facilități de parcare pentru persoanele cu dizabilități?
- Locurile de parcare pentru persoane cu dizabilități sunt semnalizate corespunzător?
- Parcajul pentru persoane cu dizabilități se află în apropierea accesului principal?
- Numărul locurilor de parcare rezervate persoanelor cu dizabilități este suficient raportat la numărul total al locurilor de parcare?

Transport public

- Există posibilitatea de acces utilizând transportul public?
- Vehiculele și stațiile acestora sunt conforme corespunzător pentru a fi utilizate de către persoanele cu dizabilități?
- Există posibilitatea de acces și parcare pentru vehicule precum microbuze și autocare echipate pentru a transporta persoane care utilizează fotoliu rulant?

SPAȚIU CONSTRUIT ACCESIBIL

Accesul în clădiri — rampe de acces

- Există un traseu complementar, acolo unde diferențele de nivel sunt preluate cu trepte?
- Este înclinarea rampelor corespunzătoare utilizării de către persoane cu dizabilități (pantă recomandată de 5% - max. 8%)?

- A 10 m-nél nagyobb felhajtóknál vannak közbeeső felületek pihenésre, tolatásra, várakozásra? Ezek megfelelő méretűek?
- Korláttal és szegéllyel védettek a 30 cm-nél nagyobb szintkülömbéggel rendelkező felhajtók?
- A felhajtó csúszáságtólval ellátott?
- A felhajtó felülete akadálymentes?
- A felhajtók elhelyezése és jelzése könnyen azonosítható?
- Van lehetőség a mozgáskorlátozott személyek épületbe jutására?

Lépcsők

- A lépcső minden oldalán találhatóak korlátok?
- A lépcsők és a padlózat szélessége megfelelő?
- A lépcsők és lépcsőfokok méretei megfelelők?
- A lépcsők és padlózat csúszáságtólval vannak el-látva?
- Vannak pihenők minden 12 lépcsőfok után?
- A látható és tapintható figyelmeztető jelek megfelelő módon vannak elhelyezve?

A függőleges közlekedés eszközei

- Van lehetőség a fogyatékkal élő személyek emeletre jutására?
- Van megfelelő hely a tolatáshoz a felvonó bejáratá előtt, vagy az emelő mellett?
- A felvonó fülkéje alkalmas fogyatékkal élő személyek szállítására?
- A fülké belső vagy külső kapcsolótáblája, valamint az emelő szerkezetek kapcsolótáblái úgy vannak felszerelve, hogy használhatóak legyenek a fogyatékkal élő személyek által?
- A bejövő folyós útvonalán vannak akadályok vagy lépcsők?
- A folyósók méretei megfelelők?
- Van megfelelő méretű tolatási felület?
- A padlón sík és csúszáságtló borítás van?
- A világítás megfelelő?

Ajtók

- Elég szélesek az ajtók ahoz, hogy egy fogyatékkal élő személy használni tudja?
- Az ajtók helyes irányba nyílnak?
- Vannak küszöbök > 1,5 cm?
- Hozzáérhető a berendezések elindítása?
- Az ajtóknál van megfelelő hely a tolatáshoz?
- Vannak üveg felületű ajtólapok?
- Vannak nagy méretű, korlát nélküli bejáratú üveg-ajtók – kírakat típusú?

Illemhelyek

- Van fogyatékkal élő személyek által használható illemhely?
- Az akadálymentes illemhely útvonala szintén akadálymentes?
- A tisztálkodási eszközök alkalmasak fogyatékkal élő személyek általi használatra?
- Az illemhely padlózata vizes állapotban is csúszásmentes?
- Vannak riasztó és jelző rendszerek?

- Există platforme intermediare de odihnă, manevră și aşteptare la rampele mai lungi de 10 m? Au acestea dimensiunile corespunzătoare?
- Sunt rampele protejate de balustrade și reborduri la diferențe de înălțime de peste 30 cm?
- Finisajul rampei este antiderapant?
- Este suprafața rampei liberă de obstacole?
- Amplasarea rampelor și semnalizarea lor este ușor de identificat?
- Există posibilitatea accesului în clădire a persoanelor cu dizabilități?

Scări

- Este prevăzută câte o mână curentă pe fiecare latură a scării?
- Lățimea liberă a scării și podestelor este suficientă?
- Dimensiunile treptelor și contratreptelor sunt corespunzătoare?
- Finisajul treptelor și podestelor este antiderapant?
- Există podeste intermediare de odihnă la mai mult de 12 trepte?
- Elementele de avertizare tactilo-vizuală sunt amplasate corespunzător?

Echipamente destinate circulației verticale

- Există posibilitatea accesului la etaj a persoanelor cu dizabilități de deplasare?
- Există suprafețe de manevră corespunzătoare în fața accesului în ascensoare sau adiacent platformelor de ridicare?
- Conformarea cabinei ascensorului permite accesul în interior al persoanelor cu dizabilități?
- Tablourile de comandă, interioare cabinei sau din afara cabinei, precum și tablourile de comandă ale platformelor de ridicare sunt conformate și amplasate corespunzător pentru utilizarea lor de către persoanele cu dizabilități?
- Există obstacole sau trepte pe traseul coridoarelor de acces?
- Coridoarele au dimensiuni corespunzătoare?
- Există prevăzute suprafețe de manevră cu dimensiuni corespunzătoare?
- Pardoseala are un finisaj plan și antiderapant?
- Există o iluminare adecvată?

Uși

- Au ușile lățimea necesară pentru a permite accesul persoanelor cu dizabilități?
- Direcția de deschidere a ușilor este corectă?
- Există praguri > 1,5 cm?
- Există sisteme de acționare accesibile?
- Există spații de manevră dimensionate corespunzător în dreptul ușilor?
- Există suprafețe vitrate în foile de ușă?
- Există uși de acces din sticlă, integrate unor suprafețe vitrate de mari dimensiuni, fără parapet - tip vitrină?

Grupuri sanitare

- Există un grup sanitar accesibil persoanelor cu dizabilități?
- Traseul până la grupul sanitar accesibil este la rândul său accesibil?
- Obiectele sanitare sunt conforme pentru a fi utilizate de către persoanele cu dizabilități?

- Elégeses hely van tolatáshoz az illemhelyen és annak a bejáratánál?
- Az akadálymentesített illemhely vagy fürdő ajtaja kifele nyílik?

Fordítás román nyelvből: Márton-Zolyomi Attila Csaba

- Pardoseala grupului sanitar este antiderapantă chiar și atunci când este udă?
- Există sisteme de alarmare și semnalizare?
- Spațiul de manevră din grupul sanitar și cel din zona accesului în grupul sanitar este suficient?
- Sensul de deschidere a ușii grupului sanitar sau băii amenajate și echipate pentru accesibilitate este către exterior?

Lehetséges ...

... ha akarjuk, és figyelünk a mellettünk előkre. A fenti fotón látható tér bizonyítja, hogy lehetséges. Igaz, ez a lejáró elvezet egy rövidáru üzletbe és két vendéglőbe, de mégis remekmű. Igaz, hogy, amennyiben innen akarunk bejutni a Színházba (ami kb. jobbról van, de ezen a foton nem látható), akkor egy nagy kerülőt kell tenni, de hát nem is fontos, hiszen a nézőtérré úgyis csak akkor juthat be egy kerekesszékes, ha herkulesi erőkkel rendelkező férfiak felcipelik a színdarab elején, és majd a végén leviszik. Ha közben illemhelyre kellene menni vagy vizet inni, akkor újra SEGÍTSEGET kell kérni.

Nézzük a jó oldalát, az emberek általunk tehetnek jót önmagukkal, hiszen így tanulnak meg szeretni és másképp látni a világot.

Este posibil ...

... dacă vrem și suntem atenți la cei din jurul nostru. Această piață, precum se vede pe fotografia de mai sus, dovedește acest lucru. Într-adevăr această rampă ne duce la o galanterie și două restaurante, totuși este o capodoperă. Este adevărat că de aici nu poți merge până la Teatrul Național (ce este aproximativ în partea dreaptă, însă nu se vede pe fotografie), trebuie să ocolești mult. Și toate acestea aproape degeaba, pentru că poți ajunge cu scaun rulant în sală doar dacă niște bărbați puternici precum Hercule te cară înainte de spectacol, după care te duc jos. Dacă între timp ai nevoie să mergi la toaletă sau ai nevoie să bei apă, din nou trebuie să ceri AJUTOR.

Să privim partea bună a lucrurilor. Oamenii sunt capabili de a face bine cu ei își prin noi, deoarece învață astfel să iubească și să vadă lumea diferit.

Át kell élnem, hogy megértsék?

Munkaügyben utaztunk Marosvásárhelyről Algyógyra 2013-ban. minden jól indult. Kora reggel volt, sütött a nap, meleg volt.

Azt hiszem legalább 20 év telt el azóta, hogy gyomorrontásom volt. De most megtörtént..., még, ha nem is a megfelelő alkalommal. Igaz, erre soha nincs megfelelő alkalom!

Aki ismer, az tudja, hogy súlyos sérülteként a mellettem levőkre van szükségem és plusz egy emelőszerkezetre, amit akkor használlok, amikor ágyból kivenni-betenni, wc-re rátenni, felemelni, kádba betenni-kivenni stb. kell.

Szóval ezúttal is velünk volt jó útitársam, az emelőm! Kiszámítottuk, hogy egyszer kell majd használnom az egynapos munkaúton, remélve, hogy lesz akadálymentes hely valahol... De nem így történt!

Szóval gyomorrontás és akadálymentes hely keresésével volt beárnyékolva ez a hosszú út arrafelé.

És nem találtunk...

Egy benzinkútban azt mondta, nincs víz, nem használhatjuk a WC-t. Közben, már annyira sürgős volt, hogy nemsokára kénytelen voltam félretenni a bűszkeségem, és az útszélén, nem a kukoricásban, felakasztva az emelőre, bízva abban, hogy az arra járó kocsik utasai nem ismernek, vagy nem tudják, mi történik, elvégeztem a dolgom! (Ebben már praxisom van, persze nem, ami az útszélét illeti, hanem a kórház szalonjában felakasztva mindenki szeme láttára, hiszen túl kicsi ott is a WC, hogy hárman elférjünk normálisan: 2 segítő és én, bele nem számítva a kerekesszékem, az emelőm és a WC-t.)

Továbbhaladtunk.

A gyomrom, azonban tovább kutyálkodott!

Nemsokára egy másik benzinkúthoz értünk! Nem lehetett megközelíteni a WC-t. Néhány métere megpillantok egy három csillagos szállót, öröömre akadálymentes, feljárója van. Jaj, de jó, mert már nem bírom! - gondoltam magamban, és gyorsan felgurultam a feljárón. Hol a WC? - kérdeztük. A válasz: a lépcsők felett jobbra! De akkor minek a feljáró, ha a recepciónál tovább nem lehet kerekesszékkel menni? Ki adott engedélyt a működésre? Csak szemfénnyvesztésnek kell a feljáró? Talán, jobban tudjátok a választ, mint én!

Szóval, már nem bírtam, magamra ment..., és tovább görcsölt a hasam. OK, ez van, bárkivel megtörténik, bíztattak, és bíztattam magam, csak azt sajnáltam, hogy a körülöttem levőknek szagolniuk kellett, bár azt mondta, semmi sem érződik. Kedvesek, igaz?

Trebuie să îndur ca să înțeleg?

În 2013 am călătorit cu probleme de serviciu de la Târgu Mureş la Geoagiu. Totul a pornit bine. Dis-de-dimineaţă era soare şi cald.

Cred că de mai bine de 20 de ani nu am avut probleme cu stomacul, dar acum s-a produs inevitabilul, chiar dacă nu în momentul cel mai potrivit. E drept, pentru aşa ceva nu există niciodată un moment potrivit!

Cine mă cunoaşte, ştie că fiind o persoană cu dizabilitate gravă, am nevoie de ajutorul celor din jurul meu şi de un dispozitiv de ridicare pentru a mă ridică din pat, a merge la toaleta, a face baie, etc.

Şi acum am avut cu mine acest dispozitiv, am şi socotit că va trebui să îl folosesc cel puţin odată şi am sperat că vom găsi un loc accesibil undeva şi pentru mine... Dar nu a fost să fie aşa!

Lungul drum către Geoagiu a fost umbrat de probleme de stomac şi o continuă căutare de locuri accesibile.

Şi nu am găsit...

La o staţie de benzинă au spus că nu au apă, nu se poate folosi toaleta. Între timp problema a devenit urgentă şi a trebuit să renunţ la mândrie şi agătaţă de dispozitivul de ridicare m-am usurat, sperând că cei din maşinile care treceau nu mă cunoşteau, nu îşi dădeau seama ce se întâmplă de fapt. (Am praxis în astfel de situaţii, nu chiar la marginea de drum, dar şi la spital, tot agătaţă, în vâzul tuturor, deoarece şi la spital toaletele sunt prea mici pentru ca eu şi doi însotitori să avem loc, ne-maipunând la socoteala şi scaunul meu rulant plus WC-ul.)

Am pornit mai departe.

Stomacul meu însă tot nu s-a linşit!

Am ajuns la o altă benzinărie! Aici nu am putut să ne apropiem de toalete. La cătiva metri am ochit un hotel cu trei stele accesibilizat. M-am bucurat, deoarece nu mai rezistam mult – am şi intrat repede folosind panta amenajată. Am întrebat de toaletă. Răspunsul a fost că aceasta este la dreapta după ce urcăm scările! Atunci de ce mai este accesibilizată intrarea, dacă mai departe de recepţie o persoană cu dizabilitate în scaun cu roţi nu se mai poate deplasa? Cine a aprobat construcţia? Accesibilizarea intrării este doar de ochii lumii? Voi poate ştiţi mai bine răspunsul decât mine!

Nu am rezistat şi am făcut pe mine..., iar stomacul avea crampe în continuare. OK, asta e, i se poate întâmpla oricui, m-au încurajat şi m-am încurajat şi eu, am regretat doar că cei din jurul meu au trebuit să suporte miroslul, deşi m-au asigurat că nu se simte nimic. Au fost drăguţi, nu-i aşa?

Kellene valami hasfogó, de ahhoz gyógyszer-tár is kell. Már három települést elhagytunk, de sehol egy gyógyszertár. Míg egyszer egy kapuban álló embert megpillantunk, és kérdésünkre azt válaszolja, csak a következő falu központjában van, kb. 5-6 km. Na, ez megoldódott. De hátra van a tisztába tevés!

Megérkeztünk! Algyógyon sehol nem lehetett megoldani. mindenhol lépcső volt, vagy szűk WC. Ahol esetleg lehetett volna, oda nem engedtek be, még, ha fizettünk sem, nem volt szabad bemocskolni a helyet.

Végül a strandi WC-t használtuk, ott beengedték, és még segítségül egy személyt is kaptunk.

Mindig azt mondtam, ne legyünk elégedetlenek, azért történtek változások. DE NEM ELEGENDŐ MÉG. Először, a szívek kell megnyíljanak, hogy hatásosabb változások történjenek. Hiszen csak a törvényadta jogainkat kellene alkalmazni.

A felelősség a kezünkben van, nekünk a szánkat kell kinyitnunk, és elmondani a gondjainkat, akik lehetnek értünk valamit, azok a szívüket és a fülekkel kell megnyíssák.

Soha sem kell feladni, és ne feledjük, a JÖVÖ minősége tőlünk függ.

N.T.I.

N.T.I.

Kalandtúra

... nem gyalog erdőben, nem hajóval a vízen, nem repülővel a levegőben, hanem elektromos kerékessékkel egy három csillagos szállodában.

Egy összejövetelre mentem, és miután átsegített 3 férfi a keskeny feljáron bekerült az előtérbe. Természetesen a konferenciaterem, ahova mennem kellett, első emeleten volt. Semmi gond, mondták, hiszen van lift. mindenki nagyon kedves volt.

Be is fértem a liftbe. Megérkeztem az első emeletre, de a faburkolattal beépített liftajtón nem tudtam kinenni. Mit lehet tenni?

Sebaj, mondták, lemegyünk a konyhára, és az ételszállító liftbe probáltak begyömöszölni. Nem sikerült.

Természetesen felcipelni elég nehéz dolog, én sem szívesen vállalkoztan erre. Akkor jött a mentő ötlet. A másodikon a lift kijárata megfelelő volt, így felvittek liftel a másodikra, és négyen lehoztak az első emeletre, hiszen csak könnyebb volt...

Ha fél óra késéssel is, de megérkeztem az összejövetelre. Kalandos az élet, nemde???

N.T.I.

Aventură

... nu pe jos în pădure, nu cu vaporul pe apă, nu în aer cu avionul, ci cu fotoliul rulant electric într-un hotel de trei stele.

Am mers la o intrunire și după ce 3 bărbați m-au ajutat să urc pe rampa îngustă am ajuns în hol. Bi-neînțeles sala de conferință unde trebuia să ajung era la etajul unu. Nicio problemă, îmi zise, deoarece este lift. Toti erau foarte amabili.

Am și intrat în lift. Am ajuns la primul etaj, dar nu puteam ieși din cauza lambruiului de dinafără montat pe ușa liftului.

Nicio problemă, mi-ai zis, mergem jos în bucătărie, și încercăm cu liftul de alimente. Dar nu am încăput.

Intr-adevăr să mă care sus la etajul unu era foarte greu și nici eu nu prea vroiam să accept acest mod de a ajunge sus. Atunci s-a născut ideea să mă ducă la etajul doi unde ușa liftului nu era cu lambriu, și de acolo am fost transportată la etajul unu. Era mult mai ușor aşa...

Chiar dacă am întârziat o jumătate de oră, totuși am ajuns. Viața-i o aventură, nu-i aşa?

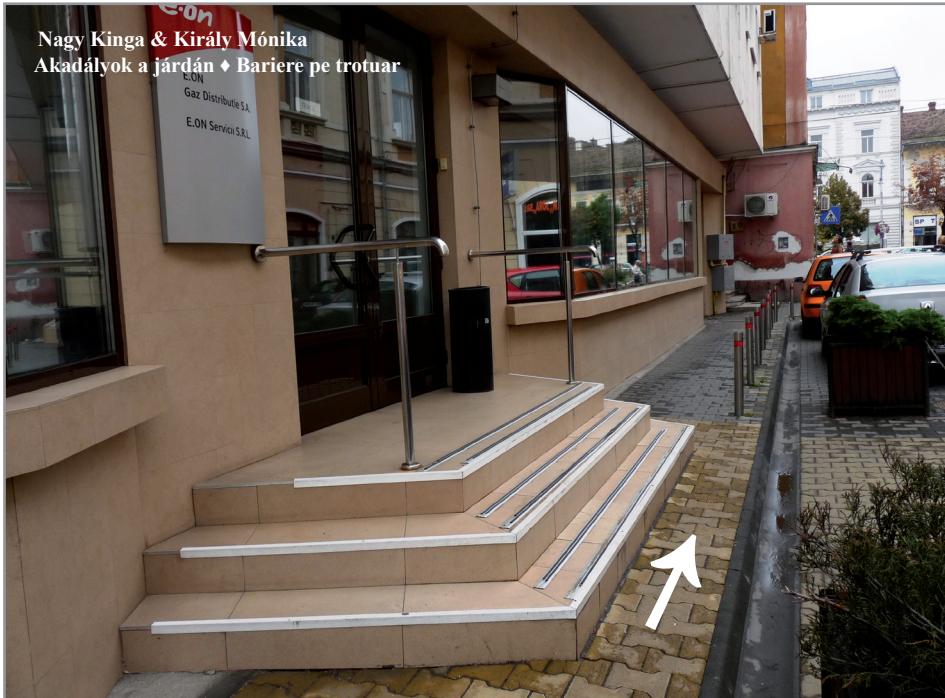
N.T.I.

Különös negatív megoldások

Soluții speciale negative

◆◆◆◆

Édes vigasz

Hajlamosak vagyunk kizárálag a negatívumokat észrevenni, azonban ez ösztönözhet minket a jóra vagy segíthet megtanulni elfogadni a rosszat.

2010-ben Bécsbe kirándultunk. Hatan voltunk, ketten közülünk elektromos kerékkességgel. A sok szép és érdekes élmény mellett különleges helyzeteket is átéltünk.

A műemlékek, kulturális helyek akadálymentesek voltak, inkább többé mint kevésbé. Például mindenhol el- és bejuthattál kerékkességgel, akár Schönbrunnról volt szó, akár a Hofburgról vagy a Stephansdomról.

A Parlamentnél azonban vicces meglepetésben volt részünk, ugyanis belehett menni a liftbe, de, amikor felértél nem ott nyílt az ajtójá, ahol bementünk, hanem oldalról, így elég nagy erőfeszítés volt egy elektromos kerékkességgel kimenni. De ha vannak mellettek vállalkozó szellemű emberek, akik minden megtesznek érted, akkor minden sikérül!

Dulce consolare

Avem tendință să vedem numai răul ce ne încjoară, dar uneori exemplele negative ne pot inspira spre bine, sau rămâne să acceptăm consolarea dulce.

În 2010 am vizitat Viena. Am fost șase persoane, din care două cu cărucior electric. Între experiențele frumoase și interesante am avut și trăiri neobișnuite.

Locurile culturale, monumentele istorice au fost în mareea lor majoritate accesibilizate. De exemplu, ai putut ajunge în clădire, chiar și cu scaunul cu rotile chiar dacă era vorba de Schönbrunn, Hofburg sau Stephansdom.

Dar la Parlament am avut o surpriză hazlie, deoarece se putea intra în lift, când ai ajuns la etaj, ușa se deschise lateral, aşa persoana de lângă tine avea nevoie de forțe supraomenești să poți ieși. Dar dacă ai lângă tine oameni întreprinzători, care vor să facă orice pentru tine, atunci toate reușesc!

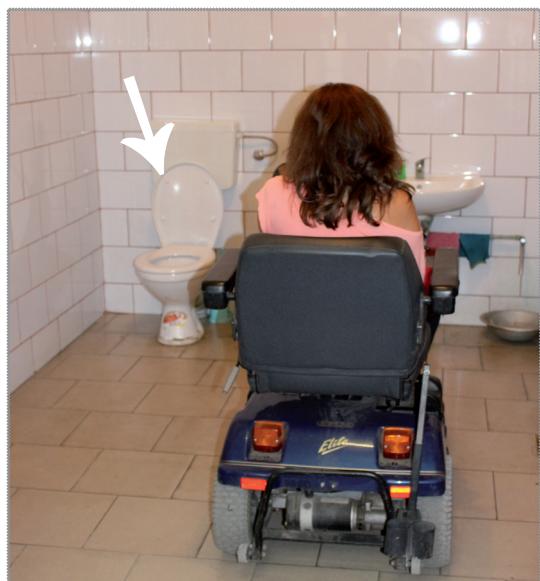
N.T.I.

◆◆◆◆

N.T.I.

Pozitívabb példák

Exemple mai pozitive

Itt látható a Maros Megyei Könyvtár főbejárata és a Kultúpalota hátsóbejárata a könyvtáron keresztül. A Könyvtárnak akadálymentes mellék-helyisége, ugyanakkor akadálymentes liftje is van.

Fotók:

Nagy Kinga-Katalin, Nagy Krisztina-Ilona, Dénes Ildikó

Iată intrarea principală de la Biblioteca Județeană Mureș și intrarea din spate a Palatului Culturii care se realizează prin Bibliotecă. Biblioteca are toaletă accesibilă, totodată și un lift.

Fotografie:

Nagy Kinga-Katalin, Nagy Krisztina-Ilona, Dénes Ildikó

Remélem, sok olyan hely van Marosvásárhelyen, amit nem ismerünk, mégis akadálymentes. Ilyen hely a SMURD.

A Maros Megyei Kórházban is lifttel lehet bárhova eljutni. Viszont, annak ellenére, hogy sok beteg kerekesszékkel közlekedik, a kórház illemhelyei nem akadálymentesek. Sőt, nehezen vagy egyáltalán nem oldják meg azt sem, hogy a súlyosan fogyatékkal élők személyi gondozói ágyat kapjanak, bár a 448/2006-os törvény azt írja, hogy külön helyiségeket kell fenntartani ezeknek az eseteknek. Ilyen helység sehol sincs ebben a kórházban. Ez utóbbi probléma minden kórházzal jellemző, egyes kórházaknál még lift sem található.

Visszatérve, amit a SMURD-nál hiányolok, de egyébként a kórházak esetén is legtöbbször, hogy nincs diszkréció, konfidencialitás. mindenki előtt tárgyalják a problémádat.

Fotók: Kelemen Attila, Fazakas Tibor

Sper că sunt multe locuri în Târgu Mureş pe care nu le cunoaştem, dar sunt accesibile. Asemenea loc este și SMURD-ul.

Și în Spitalul Județean Mureș se poate ajunge oriunde cu liftul. Chiar dacă mulți bolnavi se deplasează cu căruciorul grupurilor sanitare (wc) nu sunt accesibile. Se rezolvă greu sau deloc și problema persoanei cu handicap grav care necesita un asistent personal pentru care pe baza legii 448/2006 trebuie asigurat în aceste cazuri cel puțin un pat, dar este indicat un salon separat. În acest spital asemenea salon nu există la niciun etaj. Această problemă caracterizează și alte spitale; sunt unele care nu sunt dotate nici măcar cu un lift.

Să ne reîntoarcem la SMURD, dar și la spitale, ce mă deranjează este faptul că în majoritatea cazurilor problema ta este discutată în fața altora, nu discret. Nu există confidențialitate.

Fotografie: Kelemen Attila, Fazakas Tibor

Akadálymentes fogászat és gyógyszertár

Fotó: Mureşan Bereczki Vilmos György

Stomatologie și farmacie accesibilă

Totografie: Mureşan Bereczki Vilmos György

Hoteleink külső és belső feljárokkel kell rendelkezzenek. Ugyanakkor olyan asztalokkal, amely a kisnövésű emberek, gyerekek számára is használható. A fürdőhelyiségekben kis ülés is kell azon fogatékkal élők számára, akik könnyen elcsúsznak zuhanyzás közben, vagy nem képesek lábon elvégezni ezt a feladatot.

Fotó: Kiss Zoltán, Magyari Boglárka

Hotelurile trebuie să fie dotate cu rampe exterioare și interioare. Totodată cu mese mai scunde pentru persoane cu dizabilități cu statură mică și copii. Baia să fie dotată cu suport la înălțime mică pentru persoanele care alunecă ușor sau sunt incapabile ca în timpul dușului să se țină pe picioare.

Fotografie: Kiss Zoltán, Magyari Boglárka

... és további pozitívumok, negativumokkal fűszerezve.

Kutatásaink alapján a következő tényállások birtokába kerültünk Marosvásárhelyen:

- Negyedek szerinti felbontásban a Marosvásárhelyen élő fogyatékkal élők közül azok vannak előnyben, akik a Tudor Corina felőli részét illetve a Kövesdombot lakják. Tudnillik ezekben a zónákban található a legtöbb olyan egészségügyi pont, étterem, szórakozóhely, üzlet, amelyek akadálymentesek. A Kövesdomb akadálymentességére kézzel fogható magyarázat is van: itt él ugyanis a legtöbb kisgyerkes, babakocsit tologató édesanya – akiknek kényelmes, üzletbe való bejutása jövedelmező az itt működő üzletek számára. Szintén magas pontszámot kap az Egyesület, avagy Unirii negyed – és a legrosszabb helyzetben a Kárpátok Sétányán élők vannak.
- A Főtéren ezzel szemben egyáltalán nem találhatunk olyan élelmiszerüzletet, amely elérhető lenne a fogyatékkal élők számára. De vannak éttermek, teraszok, teázók, amik be tudják fogadni a mozgássérült vendégeket is.
- Színházaink is rengeteg kivetnivalót hagynak maguk után. A Stúdió Színház, amely akadálymentesített, helyi adottságainak köszönhetően korlátolt számú fogyatékkal élő befogadására alkalmas. Az Ariel színtén, de akadálymentesített. A Maros Művész Együttes terme akadálymentesített, de veszélyességi vagy féllelmet gerjesztő kódja igen magas – ezzel szemben például a Nemzeti Színház egyáltalán nem elérhető a mozgássérült kultúrafogyasztók számára.
- A Kultúrpalota szintén bonyodalmaik árán közelíthető meg, külön intézkedések szükségesek előzetesen, ha egy mozgássérült látogató szeretne végig-hallgatni egy szimfonikus hangversenyt vagy egyéb ott rendezett előadást. Itt azonban a fogyatékkal élők számára is megesodálthatók a különböző tárlatok, festménykiállítások. Mellékhelység egyetlen épületben sem használható a fent említettek közül kerekessékben élő mozgássérült személy számára!
- Sport és szabadidőközpontjaink részben elérhetők, azonban wc-ét itt sem tudnak használni a mozgássérültek.
- Strandolási lehetőség sehol nem adódik a város területén belül, hiszen a medencék megközelíthetetlenek a mozgássérültek számára, akiknek már régi vágyuk, hogy ők is részesi legyenek a nyár kínálta kikapcsolódási lehetőségeknek.
- Az egyetemek és iskolák szempontjából sem állunk sokkal jobban. Ezen intézmények közül csak néhány akadálymentes, ami nehéz hivatásbeli választás elé állítja a diákokat.
- Továbbá a városban működő 15 hotel közül 6 részben akadálymentesített.
- A gyógyszertárok, magánorvosi rendelők esetében sem vagyunk sokkal kedvezőbb helyzetben. Hiszen legtöbb helyen az akadálymentesség csak a látszat kedvéért vagy a törvény kiszabta büntetések elkerülése érdekében van jelen, semmint

... și alte lucruri pozitive, condimentate cu cele negative.

Pe baza cercetărilor noastre am ajuns la următoarele informații despre Târgu Mureș:

- Împărțirea pe cartiere locuitori Târgumureșeni cu deficiențe sunt favorizați aceia care locuiesc în zona Tudor din partea Corina, de asemenea cartierul Dâmbu Pietros. Deoarece în aceste zone există cele mai multe puncte medicale, restaurante, locuri de agrement și magazine care sunt accesibile persoanelor cu dizabilități. În Dâmbu Pietros accesibilitatea are o explicație palpabilă prin următorul fapt: aici trăiesc cele mai multe mame cu copii mici în cărucioare ale căror accesibilitate ușoară în magazine este rentabilă pentru patroni. De asemenea, primește punctaj mare cartierul Unirii. Starea cea mai defavorizată o au cei din cartierul Aleea Carpați.
- În opoziție cu aceștia în Centru nu se găsește nici un magazin alimentar accesibilizat care să fie la îndemâna persoanelor cu dizabilități. Dar există restaurante, terase, ceainării care pot primi și clienți cu dizabilitate.
- Teatrele noastre încă mai lasă mult de dorit în acest sens. Teatrul Studio care este accesibilizat datorită dotărilor specifice are posibilitatea de a găzdui un număr limitat de persoane cu dizabilități, la fel și teatrul Ariel este accesibilizat. Sala ansamblului Mureșul este accesibilizată dar are un factor de risc înfricoșător de ridicat - față de acesta, Teatrul Național de exemplu, nu este deloc accesibil devoratorilor de cultură cu dizabilități.
- Palatul Culturii este accesibil, dar cu multe complicații, aranjamente premergătoare sunt necesare dacă o persoană cu dizabilitate ar vrea să asculte un concert simfonic, sau să participe la alte programe. Aici pentru persoanele cu deficiențe este posibilă vizitarea diferitelor expoziții de pictură. Toaletele nu sunt accesibile în nici una din locații mai sus menționate pentru persoanele aflate în scaun rulant.
- Centrele de sport și recreere sunt disponibile, dar nici aici toaletele nu sunt accesibile pentru cei în scaun rulant.
- Nu există posibilitatea de a petrece timpul liber la un strand, deoarece bazinile nu pot fi accesate de persoanele cu dizabilități locomotorii, cărora de foarte mult timp le este dor de a împărtăși bucuriile verii.
- Nici din perspectiva facultăților și școlilor nu stăm mai bine. Dintre aceste instituții doar câteva sunt accesibile, care nu ajută în alegerea liberă a profesiei.
- De asemenea în oraș funcționează 15 hoteluri dintre care 6 sunt accesibilizate parțial.
- Nici în farmacii și cabinetele medicale particulare nu suntem într-o situație mai favorabilă. Deoarece în cele mai multe locuri accesibilitatea este făcută numai de dragul aparențelor sau din cauza amenziilor prevăzute de lege, nicidecum pentru

valódi célt szolgálva. Az előzékenységre jellemző csengő legtöbb esetben nem működik vagy nem érhető el a fogyatékkal élő személy által.

- A városban vagy annak környékén működő nagyobb kereskedelmi pontok azonban a standardoknak megfelelő módon akadálymentesítettek.

Középületek közül is csak néhány érhető el, leginkább csak csegettessel.

A Polgármesteri Hivatal, valamint a Megyei Tanács Háza esetében egy alkalmazott segít a fogyatékkal élő problémáinak megoldásában egy félreeső helyen.

Osszegzésként elmondható, hogy Marosvásárhely a mozgássérült személyek számára nem egy élhető, egyenlő esélyeket biztosító, aktív életmódra bíztató város, és még nem is beszéltünk a nemlátó és nemhalló fogyatékkal élők igényeiről...

Hogy ezen ki, hogyan, miért, mikor és milyen körülmények között javíthatna?

Mi mindannyian. A közösség maga.

Egy valódi híd építésével sérültek és egészségesek között, amely képes lenne egy olyan mentalitásváltásra – idővel – amely akárcsak a külföldi tagállamok esetében nem a törvény által szabályozott kötelességnek tenné az akadálymentesítést, hanem természetes igényé. Mert együtt vagyunk egészek. Egymás nélkül csak részei annak a kozösségeknek, amelynek előrelendítése, fejlesztése mindannyiunk célja és felelőssége.

scopul adevărat. Nici soneriele montate din politețe în majoritatea cazurilor nu funcționează sau nu sunt la îndemâna persoanelor cu dizabilități.

- În oraș și în zonele limitrofe sunt hipermarketuri care sunt accesibile conform standardelor.

Și clădirile publice sunt numai câteva accesibile, mai ales cu sonerie.

La Primărie cât și la Consiliul Județean Mureș un angajat ajută la rezolvarea problemelor persoanelor cu dizabilități în locurile greu accesibile.

În general se poate spune că pentru persoanele cu dizabilități domiciliate în Târgu Mureș, orașul nu asigură o viață ușoară, cu şanse egale și viață activă, și încă nici n-am amintit necesitatea persoanelor cu deficiență de vâz și auz...

Cine, cum, de ce, când și în ce condiții ar putea să îmbunătățească situația?

Noi toți. Comunitatea în sine.

O punte reală între persoanele cu dizabilități și cele sănătoase, care ar fi capabile de o schimbare a mentalității – în timp – unde după modelul statelor străine, accesibilitatea să nu fie reglementată de lege, ci să fie o necesitate naturală. Deoarece împreună suntem întregi. Unul fără celălalt suntem doar o părticică a comunității, care este ţinta și responsabilitatea progresului tuturor.

Csata Éva

Csata Éva, traducere din limba maghiară de Király Mónika

Játssz egyet velem!

Egy kis imaginációs gyakorlat

Joacă-te cu mine!

Un mic exercițiu de imaginație

Játsszuk azt, hogy sérült vagy. Nem szeretnéd? Túl meredek? OK, akkor én leszek a sérült. Csináljuk úgy, mint a gyerekek – átszelleműlve. Mondjuk, én vagyok a szerelmed. Nehezen léptünk túl az ismerkedés fázisán. Először csak neten és telefonon léptünk egymással kapcsolatba. Sokáig kerültünk a találkozást. Rettegtem, hogy ha majd szembesülsz velem, az állapottal, amiben vagyok – meggondolod magad. Azt szerettem volna, ha az izgalom örökké tart. A várokozás és soraid olvasásának izgalma. Valósággal kivírultam. Anyuék is mondta, mintha kicséréltek volna.

Szégyelltem mondani neked – hogy nehezen közeledem egyedül. Rendszerint kísérővel megyek, mert a járdaszegélyek magasak, az autók a járdán parkolnak, ahol így nem fér el, ha kimegyek az úttestre rámdudálunk, ha fent maradok rámmorognak, hiszen sem én, sem más nem fér melletttem.

Na, de első talira hogy mehet az ember kísérővel? Egyáltalán kit vigyek?
Anyut? - ciki.
Aput? - nem leszel elég jó neki.
A tesómat? - nem vállalja be.

Să ne jucăm. Să zicem, că tu ai o dizabilitate. Nu-ți place? E prea neplăcut? OK, atunci voi fi eu cea cu dizabilitate. Să ne jucăm precum copiii – cu toată simțirea. Să spunem că eu sunt iubirea ta. Am depășit cu greu fază de familializare. Prima dată am ținut legătura prin telefon și cu ajutorul internetului. Mult timp am evitat întâlnirea. Mi-a fost foarte frică că ne vedem față în față și confruntându-te cu problema mea, te răzgândești. Aș fi vrut ca emotia să dureze o vesnicie. Emotia așteptării și căririi rândurilor tale. Mă învioraseam. Părinții spuneau, că sunt schimbată.

Mi-a fost rușine să-ți spun – că merg greu singură. De obicei sunt însoțită, fiindcă bordurile de la trotuar sunt prea înalte, mașinile parcheză pe trotuar și aşa nu încap, iar dacă mă duc pe partea carosabilă atunci mă claxoneză mașinile, dacă rămân pe trotuar pietonii mărâie, nimici nu are loc să treacă pe lângă mine.

Dar la prima întâlnire cum să merg cu un însoțitor? Totuși, cu cine m-aș putea duce?
Cu mama? - îmi este rușine.
Cu tata? - nu vei fi suficient de bun pentru el.
Cu fratele meu? - nu ar fi de acord.

A barátnőmet? - mi lesz, ha szébbnek látod majd, mert ő egész(séges)?

Félek, rettenetesen félek – töled, magamtól, tőlünk, magunktól...

... Most játsszuk azt, hogy már együtt vagyunk.

Legyen mondjuk Múzeumok éjszakája... - együtt mennénk, de alig van olyan hely, épület, ahova be tudunk jutni együtt... pfuj, pedig menyire szerettem volna.

... Most azt, hogy színházba vinnél...

Megtudjuk, hogy ez sem működik... Ti tudtátok, hogy a fogyatékkal elők csak a nyugdíjas előadásokra kaphatnak bérletet, míg az egészségesek a többi előadásra? Tehát, együtt ide sem mehetünk. Nem mintha be tudnék jutni – csakhát... - olyan sokszor eljátszom a gondolattal, hogy előadás közben fogom a kezed...

... Most azt játsszuk, hogy minden körülmeny adott... egy normális, akadálymentes életre. Ahol nem vagyok diszkriminálva, és senki sem csodálkozik azon, hogy te meg én... tudod... na.

Szeretlek. Ez túl szép lenne.

Anyu szerint nincs Húsvét Nagypéntek nélkül.

... Soha nem tudom mire gondol pontosan, de azt hiszem ez most ide illik...

Cu prietenă? - ce va fi dacă o vei considera mai frumoasă, deoarece ea este sănătoasă?

Mi-e frică, extraordinar de frică – de tine, de mine însuși, de noi, de noi însine...

... Acum să ne jucăm, că deja suntem împreună.

Să spunem că este Noaptea Muzeelor... – am vrea să mergem împreună, dar abia sunt locuri, clădiri, unde putem să intrăm împreună... pfff, cum mi-aș fi dorit să mergem.

... Acum, că vrei să mă duci la teatru...

Aflăm că nici acest lucru nu merge... Voi știăți, că persoanele cu dizabilități pot găsi abonamente numai la spectacole pentru pensionari, pe când persoanele sănătoase la celealte spectacole? Deci, împreună nici aici nu putem merge. Nu de parcă aș fi putut intra – dar... – de multe ori mă joc cu gândul că pe timpul spectacolului te ţin de mâna...

... Acum să ne prefacem, că toate circumstanțele sunt perfecte... o viață normală, adaptată. Unde nu sunt discriminată, și nimenei nu se miră că tu ești cu mine... stii tu...

Tie iubesc. Asta ar fi prea frumos.

Mama spune că nu există Paște fără Vinerea Mare.

... Niciodată nu știu concret la ce se referă, dar cred că aici se potrivește ...

Csata Éva

Csata Éva, traducere din limba maghiară de Király Mónika

ÉLETKÉPEK

Fogyatékkal élő emberek élettörténetei
című könyv megvásárolható egyesületünkönél
(Marosvásárhely, Enescu utca 2. szám,
telefonszám 0744959990). A könyv
megvásárlásával támogatja tevékenységeinket és
terveink megvalósítását. Köszönjük!

IMAGINI DE VIAȚĂ

Povești de viață ale persoanelor cu dizabilități

Această carte se poate cumpăra la asociația noastră (Târgu Mureș, str. Enescu nr. 2, nr. de telefon 0744959990). Prin cumpărarea acestei cărți ne puteți susține activitățile și ne puteți ajuta în realizarea proiectelor noastre. Mulțumim!